

Tajne i poufne sekrety historii

Jan Kochańczyk

Filmowe skandale i skandaliści

Tajne i poufne sekrety historii

Jan Kochańczyk

FILMOWE SKANDALE I SKANDALIŚCI

WYDANIE ROZSZERZONE

© Copyright by Jan Kochańczyk & e-bookowo
Projekt okładki: e-bookowo
ISBN 978-83-63080-39-6

Wydawca: Wydawnictwo internetowe e-bookowo
www.e-bookowo.pl
Kontakt: wydawnictwo@e-bookowo.pl

Wszelkie prawa zastrzeżone.
Kopiowanie, rozpowszechnianie części lub całości
bez zgody wydawcy zabronione
Wydanie II 2011

Spis treści:

Wstęp	8
David Wark Griffith	
Rasista!	10
Rudolph Valentino	
Milion złamanych serc	16
Luis Bunuel	
Brzytwą po oczach	21
Mae West	
Nieprzyzwoita kobieta	26
Orson Welles	
Od arcydzieła do prostytucji	31
Marlena Dietrich	
Anioł w łóżku	37
Leni Riefenstahl	
Dotknięcie zła	41
Walt Disney	
Wyzyskiwał świnki?	47
Sergiej Eisenstein	
Lekcja historii u Stalina	54
Charlie Chaplin	
Zemsta Hitlera	59
Alfred Hitchcock	
Człowiek, który wiedział za dużo?	65
Ronald Reagan	
Przyjazny świadek	71
Brigitte Bardot	
Być symbolem... ..	76
Marilyn Monroe	

Pluskwa w każdej ścianie	81
Liz Taylor	
Ideał piękna	86
Gualtiero Jacopetti	
Pieski świat	91
Ingmar Bergman	
Milczenie i cenzura.....	96
George C. Scott	
Oscar wzgardzony	101
Francis Ford Coppola	
Tylko koni żal!	105
Stanley Kubrick	
Zbrodnia na jawie.....	110
Bernardo Bertolucci	
Ostatnie tango w Paryżu	115
Marco Ferreri	
Wielkie żarcie	120
Pier Paolo Pasolini	
Sodoma i Gomora.....	125
Roman Polański	
Krótką rozkosz, pokuta długa.....	130
Tinto Brass	
Kaligula płaci	136
Pedro Almodovar	
Hiszpan potrafi!	140
Aleksander Ford	
Samobójstwo wielkiego mistrza	144
Jodie Foster	
Mroczny obiekt pożądania.....	149
Sophia Loren	
Gwiazda za kratkami.....	155

Nicholas Meyer	
Banda liberalów!	159
Martin Scorsese	
Grzesznik bez winy?	163
Eddie Murphy	
Pomysł własny?	169
Drew Barrymore	
Zagubiona dziewczynka	174
Klaus Kinski	
Kocham wszystkie kobiety!.....	179
Sharon Stone	
4 minuty grzechu!	184
Spike Lee	
Czarne i białe w kolorze	188
Macaulay Culkin	
Urodzony morderca?	192
Abel Ferrara	
Po upadku.....	197
Brandon Lee	
Ręka przeznaczenia?	203
River Phoenix	
Balansowanie na linie	207
Federico Fellini	
Niewierny mąż!	211
Keanu Reeves	
Nie był na własnym ślubie!.....	215
Tom Cruise	
Zwycięska walka wampira	219
David Cronenberg	
Zabójcza rozkosz	226
Milosz Forman	

Pornograficzna wolność.....	230
Lew Rywin	
Zwycięstwo telewizji.....	235
Mel Gibson	
Tak było?.....	239
Michael Moore	
Prywatna wojna z Bushem.....	245
Na zakończenie:	
Sensacja, której nie było!	250
Gerard Philipe	
Zaproszenie na egzekucję?.....	250
Bibliografia:	266

WSTĘP

*W Hollywood każdy kradnie,
żeby nie być okradzionym.*

Charlie Chaplin

*Kto powiedział, że noce
są do spania?*

Marilyn Monroe

*Jeżeli film będzie za krótki,
to dołożę sen!*

Luis Bunuel

Dlaczego dwaj najpotężniejsi ludzie Ameryki, szef FBI John Edgar Hoover i magnat prasowy Hearst, wypowiedzieli bezwzględną wojnę sympatycznemu Chaplinowi? - Dlaczego ścigali go zaciekle także agenci Hitlera? - Dlaczego Stalin z kolei wzruszał się i płakał na filmach Chaplina?

Dlaczego Ronald Reagan, który donosił na kolegów-aktorów podczas hollywoodzkiego „polowania na czarownice”, mimo wszystko... cieszył się ich sympatią? Dlaczego późniejsze szaleństwa prezydenta-kowboja zostały uznane za najlepszą rolę Reagana, odegraną po mistrzowsku, wedle precyzyjnego scenariusza?

Jak to się stało, że surowy filozof kina Ingmar Bergman stał się „skandalistą”, a na jego film waliły tłumy podnieconych uczniów?

Urocza, uczciwa, serdeczna Sophia Loren zamieszana w „skandal stulecia”...

Historia kina była jednocześnie historią przemian obyczajowych i politycznych XX wieku. Taśmy utrwaliły świadomość i podświadomość Homo Sapiens w naszym „nowym, wspaniałym świecie”. Artyści, którzy wywoływali (programowo lub bezwiednie) skandale, pokazywali względność norm obyczajowych i przyczyniali się do ich zmian. Polityczne skandale ujawniały sprzeczności interesów grup społecznych, narodów czy ras.

W kinowym zwierciadle odbijały się twarze Prospera, Ariela, ale także i rozmaitych Kalibanów współczesnej cywilizacji. Niekiedy to były tylko maski. Zerwanie maski kończyło się skandalem. Często nieprzyjemnym - na ogół jednak bardzo pouczającym. Najciekawsza jest prawda bez makijażu. Także w kinie.

LIZ TAYLOR

IDEAŁ PIĘKNA

To był na pozór dziwaczny skandal i groteskowy proces. Pod koniec 1960 roku miłośnicy filmu pasjonowali się przygotowaniem do realizacji supergiganta „Kleopatra” z udziałem „najpiękniejszej kobiety świata”, Liz Taylor. Zdjęcia na planie w okolicy Londynu opóźniały się. Dlaczego? Dziennikarz „Daily Mail” stwierdził, że pani Taylor nie chce pokazywać się, bo jest zbyt gruba. Aktorka wytoczyła gazecie proces o oszczerstwo.

Wbrew pozorom sprawa była poważna. Nieobecność gwiazdy na planie powodowała milionowe straty. Elisabeth Taylor była w tym czasie poważnie chora. Prawdopodobnie złapała grypę azjatycką. Osłabienie organizmu doprowadziło do wirusowego zapalenia płuc. Lekarze The London Clinic w pewnym momencie nie dawali jej więcej niż godzinę życia. Jedna z agencji prasowych podała nawet wiadomość o śmierci Liz Taylor.

Londyński Lloyd, który ubezpieczył gwiazdę na 3 miliony, zażądał, by ją zastąpić kimś innym. Padały kandydatury Kim Novak i Marilyn Monroe. W końcu Liz wyzdrowiała, zagrała Kleopatrze, jednak po chorobie nie wyglądała tak uroczo i promiennie, jak w dotychczasowych filmach. Sylwetka była daleka od ideału. Paradoksalnie, nowa Liz bardzo spodobała się w Japonii i w Indiach. „Kleopatra” cieszyła się dość umiarkowanym powodzeniem w Europie i Ameryce, natomiast była wielkim przebojem w Indiach i krajach Dalekiego Wschodu. Tam także bardzo chwalono urodę Liz Taylor. Pewien Hindus powiedział: „Ona mogłaby być idealną wręcz maharani - jest piękna, pulchna, usiana klejnotami i ma wspaniałe włosy”.

Amerykańska gwiazda grała Kleopatrze - najpiękniejszą podobno kobietę świata; po wejściu filmu na ekrany rozgorzała więc dyskusja na temat ideału kobiecej urody. Kobiety w tym czasie walczyły z nadwagą i tkanką tłuszczową. Tymczasem poważni naukowcy stwierdzali, że mężczyźni wolą kobiety pulchne, o rubensowskich kształtach. Wynika to z praw biologii.

Jared Diamond, profesor fizjologii na Uniwersytecie Kalifornijskim

w Los Angeles w książce „Dlaczego lubimy seks” (CiS 1998) zwracał uwagę na cechy kobiet, które przez stulecia były korzystne dla przetrwania Homo Sapiens. Najbardziej cenione były kobiety zdrowe, zdolne do wykarmienia dużej liczby dzieci. Zewnętrznymi sygnałami zdrowia i płodności, które podniecały mężczyzn, były: piękne twarze i... tłuszcz w okolicach piersi i bioder:

„Na pierwszy rzut oka może się wydawać czymś absurdalnym, że nasza seksualna i społeczna atrakcyjność zależy w tak dużym stopniu od urody naszych twarzy. Można by dowodzić, że piękno nie ma żadnego związku z jakością naszych genów, czułością wobec dzieci, zdolnością do zdobywania pożywienia. Twarz jednak jest miejscem szczególnie narażonym na zmiany związane z wiekiem, chorobami i obrażeniami. Zwłaszcza w tradycyjnych społecznościach pokiereszowana lub zniekształcona twarz mogła być dobrą wskazówką skłonności osobnika do zapadania na choroby, niezdolności do radzenia sobie w życiu lub obecności pasożytów. Piękna twarz była więc wiarygodnym sygnałem dobrego zdrowia, właściwie nie do podrobienia nim dwudziestowieczna chirurgia plastyczna nie pozwoliła na manipulowanie naszym wyglądem”.

Natomiast, jak zauważa dalej prof. Diamond, odpowiednie krągłości ciała kobiety stanowiły sygnał dla mężczyzny, mówiący, że jest ona zdolna do wykarmienia jego dziecka. „Tłuszcz rozmieszczony równomierną warstwą wokół ciała byłby trudny do dostrzeżenia; być może dlatego właśnie został w toku ewolucji skoncentrowany w ściśle określonych miejscach, gdzie był łatwy do zauważenia i do oceny (...) Koncentruje się w okolicach piersi i bioder. Mężczyźni na całym świecie wydają się szczególnie czuli na punkcie kobiecych piersi, bioder i pośladków, co zaowocowało jeszcze jednym wynalazkiem w dziedzinie chirurgii plastycznej - powiększaniem piersi”.

Tymczasem wiele kobiet walczy zaciekle z tkanką tłuszczową. Wzór dała im między innymi bohaterka „Kleopatry”. Jej pamiętniki zatytułowane „Elisabeth mówi wszystko” wiele stron poświęcają heroicznej walce aktorki z nadwagą:

„Każda kobieta doskonale sobie zdaje sprawę z tego, że jej wygląd zewnętrzny wpływa na samopoczucie, na wyobrażenie o sobie samej. Przybierając na wadze każda kobieta sądzi, że dzieje się z nią to samo, co z jej powierzchownością. I odwrotnie: pozbycie się choćby paru kilogramów przywraca każdej z nas zaufanie do siebie. Bo w naszym społeczeństwie być piękną to przede wszystkim znaczy być szczupłą. Kiedy ukończyłam 45 lat,

waga stała się jednym z głównych elementów, według których sama się oce-
niałam”.

Liz Taylor stała się jedną z czołowych bojowniczek o smukły ideał kobie-
cego piękna. Amerykanie i Europejczycy „kupili” ten wzorzec. Walczą z kilo-
gramami. Co roku półtora miliona kobiet i mężczyzn w Ameryce robi sobie
operacje plastyczne. Cher lansuje wręcz chłopcę sylwetkę. Odsysanie
tkanki tłuszczowej to zabieg bolesny, ale przynosi efekty szybsze niż dieta.

Co by na to powiedział Rubens?

* * *

Richard Burton miał gest! Kiedy we wrześniu 1967 wybrał się z Liz do Pa-
ryża, kupił jej samolot odrzutowy, aby podróż była szybka i miła. Ozdabiał
szyję małżonki naszyjnikami i klejnotami za miliony dolarów.

Niestety, w pewnym okresie życia zarówno Richard, jak i jego sławna żo-
na nadużywali alkoholu. Dochodziło do karczemnych awantur, z lubością
opisywanych przez prasę. Nie udało się ich ukryć, bo na twarzy Liz pojawia-
ły się ślady pobicia i wielokrotnie trzeba było przerywać zdjęcia jej filmów.
Kiedyś Burton poturbował małżonkę tak mocno, że przez miesiąc źle słysza-
ła.

Richard Burton pisał w swoim dzienniku: „Aktorstwo robi ze mnie idiotę.
Wszystko jest takie nudne. Umrę wskutek alkoholu i szminki”.

Rzeczywiście, zmarł w wieku 58 lat. Liz po jego śmierci powiedziała:
„Mimo tego wszystkiego, co powiedziano w prasie o początkowym okresie
naszego związku, niczego nie żałuję. W różnych okresach przeżyłam chwile
wielkiego szczęścia i wielkie tragedie. Całe moje życie zdominowane było
przez uczucia. Myślę, że gdyby żył dłużej, mogłabym go uratować. Był ze
mnie taki dumny, kiedy powróciłam z kliniki, był tak bardzo zdumiony, że
potrafiłam uwolnić się od alkoholu. Jestem przekonana, że i on podjąłby
taką próbę”.

* * *

Elisabeth Taylor (ur. 1932 - zm. 2011) - angielska gwiazda w Hollywood. Ojciec zajmował się handlem działami sztuki, a matka przez jakiś czas była aktorką w teatrach objazdowych.

Rodzina wyjechała do Stanów Zjednoczonych w roku 1939, na początku II wojny światowej. Do kariery aktorskiej namówiła Liz ambitna matka. Dziewczynka debiutowała w roku 1942, mając dziesięć lat. Dużą popularność przyniósł jej przebój ekranów, „Powrót Lassie” w roku 1943.

Po filmie „Miejsce w słońcu” (1951) jej piękne, fiołkowe oczy, ciemne włosy i doskonała figura stały się sławne. Elisabeth była przez wiele lat jedną z największych gwiazd filmowych świata. Dziennikarze rozpisywali się o jej kolejnych romansach i małżeństwach. Burzliwy był związek gwiazdy z angielskim aktorem Richardem Burtonem (dwukrotnie brali ślub i rozwód). W swoich pamiętnikach Liz pisała: „Z Richardem przeżyłam życie bajeczne i pasjonujące. A kiedy nasze współżycie stało się już nie do zniesienia - rozstaliśmy się. Nigdy jednak nie zapomnę tamtych lat. Śniadanie Richarda składało się zwykle z trzech kieliszków mocnej wódki. Kiedy moje protesty nie przynosiły rezultatów, postawiłam ultimatum: albo radykalna zmiana, albo rozwód. Skończyło się rozwodem. Nasze małżeństwo od lat tonęło w oparach alkoholu”.

Aktorka otwarcie przyznawała się do swoich problemów z narkotykami i alkoholem. Opisywała swoje pobyty w klinice odwykowej Betty Ford i problemy z nadwagą.

Krytycy filmowi początkowo chwalili ją tylko ironicznie „za upór, z jakim kontynuuje karierę mimo zupełnego braku umiejętności aktorskich”. Pojawiły się opinie, że Oscar za pierwszoplanową rolę w „Butterfly 8” w roku 1961 przyznano jej „z litości”, po ciężkiej chorobie w czasie realizacji „Kleopatry”.

Po kreacjach w takich filmach, jak „Kto się boi Virginii Woolf?” (1966 - Oscar) i „Poskromienie złośnicy” (1967) oczywisty stał się także talent aktorski Taylor.

Wybrane filmy:

Powrót Lassie (USA) - 1943,

Wielka nagroda (USA) - 1944,

Konspirator (USA) - 1949,
Ojciec narzeczonej (USA) - 1950,
Kłopotliwy wnuczek (USA) - 1951,
Miejsce w słońcu (USA) - 1951,
Ivanhoe (USA) - 1952,
Olbrzym (USA) - 1956,
Kotka na gorącym blaszanym dachu (USA) - 1958,
Suddenly, Last Summer (USA) - 1959,
Butterfield 8 (USA) - 1960,
Kleopatra (USA) - 1962,
Kto się boi Virginii Woolf? (USA) - 1966,
Poskromienie złościcy (USA) - 1967,
Pęknięte lustro (USA) - 1980,
Il giovane Toscanini (Włochy) - 1988.

ROMAN POLAŃSKI

KRÓTKA ROZKOSZ, POKUTA DŁUGA...

- Panie Polański! Jest pan aresztowany! - usłyszał polski reżyser pewnego marcowego wieczoru 1977 roku po wejściu do Beverly Wilshire Hotel.

Roman Polański przyleciał z Paryża do Los Angeles, aby dla pisma „Vogue” zrobić serię śmiałych zdjęć nastolatek, w pełnej krasie ich wiosennej urody. Jedną z nich była 13-letnia Samantha Geimer. Nieletnia, owszem, ale o pełnych kształtach i doświadczona w sprawach seksu.

Sesja zdjęciowa odbywała się w posiadłości Jacka Nicholsona i jego przyjaciółki Anjeliki Huston. Gospodarzy nie było. Zdjęcia Roman robił między innymi w jacuzzi i basenie kąpielowym. Tak opisywał tę sytuację w biografii „Roman” (Wydawnictwo Polonia, Warszawa 1992):

„Wyszła z jacuzzi, zanurzyła stopę w basenie i stwierdziła, że woda jest za zimna. Zabrała mój ręcznik i powiedziała: 'Muszę chwilę odpocząć, bo inaczej zemdleję'.

Kiedy zapytałem ją, co mam zrobić, gdyby rzeczywiście straciła przytomność, uśmiechnęła się ironicznie: 'Najlepiej usta-usta'. Podążyłem za nią do domu. Na parterze weszliśmy do pokoju, gdzie dawniej nieraz nocowałem; teraz Jack wstawił tu olbrzymi odbiornik telewizyjny. Okiennice były zamknięte i story zaciągnięte, tak że pomieszczenie tonęło w ciemnościach. Wytarliśmy się nawzajem. Powiedziała, że czuje się lepiej. Wtedy, bardzo delikatnie, zacząłem ją całować i pieścić; po jakimś czasie zaprowadziłem ją na kanapę. Sandra nie miała zahamowań, jej doświadczenie nie budziło wątpliwości. Położyła się gotowa; wsunąłem się w nią. Nie pozostawała bierna, ale kiedy szeptem zapytałem, czy jest jej dobrze, odpowiedziała tylko ulubionym zwrotem: 'W porządku'.

Kochaliśmy się jeszcze, gdy usłyszałem nadjeżdżający aleją samochód”.

To przyjechała Anjelica Huston. Wszystko wydawało się rzeczywiście „w porządku”. Cała gigantyczna afery kryminalna rozpułała się dopiero wte-

dy, kiedy Samantha pochwaliła się koledze, że spała z Polańskim. Usłyszała to przypadkowo jej siostra. Doniosła matce, a ta oddała sprawę w ręce policji. Reżysera aresztowano, wypuszczono po dwóch dniach za kaucją, ale postawiono zarzuty dużego kalibru, tak że groziła mu kara do 50 lat więzienia!

Samantha zeznała, że sama chciała pójść do łóżka z Polańskim, jej wola jednak nie miała znaczenia, liczyły się fakty: niezgodny z prawem stosunek z nieletnią, akt nieobyczajny z osobą poniżej 14 roku życia. Polańskiego wysłano na trzymiesięczne testy na oddziale psychiatrycznym więzienia w Chino. Dostał więzienne ubranie i tabliczkę z numerem identyfikacyjnym. Zrobiono mu odpowiednie zdjęcia, utrwalono odciski palców i dłoni.

Na pobyt w kryminale nie narzekał. Stwierdził, że spotkał tam bardzo sympatycznych ludzi!

Poza murami więzienia zbierała się jednak burza. Prokurator okręgowy Evelle Younger ubiegał się o godność gubernatora Kalifornii i chciał zyskać popularność jako bojownik o czystość obyczajów. Sędzia Laurence Rittenband sygnalizował, że chętnie wyśle reżysera na kilka lat za kratki.

W tej sytuacji Polański zdecydował się na ucieczkę z Ameryki. Dzień przed ogłoszeniem wyroku, 28 stycznia 1978 roku, Polański za pożyczone pieniądze kupił bilet na samolot do Londynu. Stamtąd udał się do Paryża. Miał obywatelstwo francuskie i nie groziła mu ekstradycja.

Gdyby poleciał do USA, byłby natychmiast aresztowany. Dlatego nie pojawił się nawet na ceremonii Oscarów w 2003 roku, kiedy jego „Pianista” zyskał 7 nominacji do nagrody Amerykańskiej Akademii Filmowej.

Widział w telewizji, że koledzy filmowcy zgotowali mu gorącą owację na stojąco, kiedy Harrison Ford ogłosił, że Oscara za reżyserię „Pianisty” dostaje Roman Polański!

Przed laty podobne problemy z 14-letnią Peggy Joyce miał Charlie Chaplin. Nastoletnie kochanki starszych panów nie tylko w realnym życiu, ale także na ekranie budziły oburzenie stróżów moralności. Dwie ekranizacje „Lolity” Vladimira Nabokova to dwa filmowe skandale w latach 1962 i 1996. Nie wszyscy mieli tak odważne poglądy, jak polski tłumacz „Lolity” Robert Stiller, który w wywiadzie dla „Przeglądu Tygodniowego” (23 IX 1998) mówił:

- Problem pedofilii jest wysysany z palca. Pomijam fakt, że przypisywanie przyrodzie kategorii prawnych jest nieporozumieniem. Pewnego dnia jakiś

Sejm uchwała, że pełnoletność liczy się od 18 czy od 24 lat, bo i tak bywało, albo że od 16, lecz w przyrodzie nic się nie zmienia. To są fikcje prawne, którymi można rozmaicie manipulować.

Sam Polański nie miał poczucia winy. „Większość mężczyzn w Kalifornii winna jest tego samego przestępstwa co ja. Prawdą jest, że lubię młode dziewczyny i sądzę, że większość mężczyzn je też lubi. Było wiele podobnych przypadków, a skazano tylko mnie...

Pech?

PS. Pewne sytuacje najlepiej komentują dzieci. Dobrze - bardzo dobrze - obserwują świat dorosłych. Dziesięcioletni gwiazdor serialu „Cudowne lata” Fred Savage został w telewizyjnym studiu oskarżony przez ośmioletnią koleżankę o „molestowanie seksualne”. Sprawy przed sądem nie było.

* * *

Żona Romana, Emmanuelle Seigner, doskonale zna burzliwą przeszłość męża, jest jednak dla niego bardzo wyrozumiała.

- Myślę, że jestem dla Romana jasną stroną jego życia - powiedziała w jednym z wywiadów. - Ja i dzieci wnosimy do jego życia szczęście, którego tak długo szukał. Jestem chyba dla niego swoistym aniołem stróżem. Kimś takim jak Dziewczyna z „Dziewiątych wrót”. Owszem, jestem kolejnym epizodem, ale chyba dobrym i takim, który nie skończy się za chwilę. To dla mnie powód do dumy. Nikt przecież nie przystawiał mi spluwy do głowy i nie zmuszał do ślubu z Romanem. Kochamy się, a przeszłość mojego męża nie jest dla nas tematem tabu („Film”, marzec 2000).

* * *

Roman Polański (ur. 18 VIII 1933 w Paryżu) - polski reżyser, od 3 roku życia związany z Krakowem. Pochodził z żydowskiej rodziny Lieblingów. Przeżył koszarne chwile w krakowskim getcie podczas okupacji hitlerowskiej. W obozie oświęcimskim zginęła jego matka. Roman przeżył dzięki pomocy kilku polskich rodzin.

Po wojnie ujawnił się aktorski talent chłopca. Występował w zawodowych teatrach i w radiowych serialach dla dzieci. Nie przyjęto go do szkoły aktorskiej, udało mu się jednak dostać na wydział reżyserii łódzkiej filmówki. Był barwną postacią szkoły, liczne jego awantury i kawały przeszły do legendy. Sensacją towarzyską stał się ślub Polańskiego z najpiękniejszą i największą gwiazdą polskiego kina, Barbarą Kwiatkowską (1959).

Światowy rozgłos uzyskały krótkometrażówki fabularne „Dwaj ludzie z szafą” (1959), „Ssaki” (1961) oraz „Gruby i chudy” (1961).

Debiut fabularny, kameralny dramat psychologiczny „Nóż w wodzie” (1962) został skrytykowany przez samego przywódcę kraju, Władysława Gomułkę, jako „film oderwany od realiów życia kraju budującego socjalizm”.

Film zdobył nagrodę w Wenecji i pierwszą nominację do Oscara dla polskiego filmu. Oscarową rywalizację przegrał z „Osiem i pół” Felliniego. Polański zyskał „nazwisko” i mógł pracować za granicą. Festiwalowe laury w Berlinie i Wenecji zdobyły thrillery „Wstręt” (1965) i „Matnia” (1966).

Na planie „Nieustraszonych zabójców wampirów” (1967) reżyser poznał swą drugą żonę Sharon Tate. Błyskotliwa parafraza wątków wampirycznych początkowo była lekceważona przez krytyków; dziś należy do „filmów kultowych”.

W Hollywood Polański przeniósł na ekran powieść Iry Levina „Dziecko Rosemary” (1968). Mistrzowski horror psychologiczny stał się sukcesem artystycznym i kasowym.

9 sierpnia 1969 roku świat obiegła wiadomość o zbrodni w Los Angeles. W willi Bel Air zamordowano ciężarną żonę Polańskiego Sharon Tate i grupę przyjaciół rodziny. Reżyser w tym czasie przebywał w Londynie. Po kilku miesiącach okazało się, że „zbrodnię stulecia” przygotował Charles Manson. W grudniu rozpoczął się proces jego oraz grupy bezpośrednich sprawców mordu.

Polański nakręcił w Anglii krwawą wersję szekspirowskiego „Makbeta” (1971). Film przyjęto chłodno, natomiast ogromnym sukcesem artystycznym i kasowym okazał się czarny kryminał „Chinatown” (1974). Polański dostał Złoty Glob, a sam film aż 11 nominacji do Oscara (ostatecznie statuetkę zdobył tylko scenarzysta). Dziś obraz Polańskiego zaliczany jest do największych arcydzieł kina światowego.

Horror „Lokator” (1976) źle przyjęty przez krytykę, po latach zaliczny jest do klasyki gatunku. W roku 1977 polski reżyser został wplątany w aferę seksualną i stracił możliwość pracy w Stanach Zjednoczonych.

We Francji powstał piękny, nastrojowy melodramat „Tess” (1979), nagrodzony trzema Cezarami, dwoma Złotymi Globami i trzema Oscarami.

Następne filmy Romana Polańskiego nie budziły już takiego zainteresowania, jak poprzednie. Triumfalny powrót do światowej czołówki zapewnił reżyserowi „Pianista”, wstrząsający obraz Holocaustu, zarejestrowany przez świadka dramatu. Złota Palma w Cannes, Oscary w prestiżowych kategoriach (za reżyserię, scenariusz, pierwszoplanową rolę Adriena Brody'ego)... „Pianista” zdobył tytuł najlepszego filmu roku w wielu krajach świata.

Reżyser w ostatnich latach stał się zwolennikiem życia rodzinnego. Ma piękną, wyrozumiałą żonę, francuską aktorkę Emmanuelle Seigner i dwójkę dzieci, córkę Morganę i syna Elvisa. Dla nich właśnie postanowił przenieść na ekran popularną powieść Karola Dickensa „Oliver Twist”.

Wybrane filmy:

Nóż w wodzie (Polska) - 1962,

Wstręt (Wielka Brytania) - 1965,

Matnia (Wielka Brytania) - 1966,

Nieustraszeni zabójcy wampirów (USA - Wielka Brytania) - 1967,

Dziecko Rosemary (USA) - 1968,

Co? (Francja - Włochy - Niemcy) - 1972,

Tragedia Makbeta (Wielka Brytania) - 1972,

Chinatown (USA) - 1974,

Lokator (Francja) - 1976,

Tess (Francja - Wielka Brytania) - 1979,

Piraci (Francja) - 1986,

Frantic (USA) - 1987,

Gorzkie gody (Francja - Wielka Brytania) - 1992,

Śmierć i dziewczyna (Wielka Brytania) - 1994,

Dziewiąte wrota (Francja - Hiszpania) - 1999,

Pianista (Francja - Polska - Niemcy - Wielka Brytania) – 2002,

Autor widmo (Francja – Wielka Brytania) – 2010,

Rzeź (Francja) – 2011.

BIBLIOGRAFIA:

- Beresford Peter - Hollywood. Romanse i skandale, Ring, Warszawa 1991.
- Bereźnicki Jan - Na przykład Marlon Brando, WAiF, Warszawa 1979.
- Broniarek Zygmunt - Ronald Reagan w Białym Domu, Wydawnictwo MON, Warszawa 1989.
- Bunuel Luis - Ostatnie tchnienie, WAiF, Warszawa 1989.
- Eberhardt Konrad - Dzień dzisiejszy filmu francuskiego, WAiF, Warszawa 1967.
- Eberhardt Konrad - Film jest snem, WAiF, Warszawa 1974.
- Eliot Marc - Walt Disney, czarny książę Hollywood, Alfa, Warszawa 1997.
- Encyklopedia gwiazd filmu, Art Books, Krakow 1991.
- Forman Milosz - Moje dwa światy. Wspomnienia, Videograf II, Katowice 1996.
- Guinnessa księga filmu - Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1994.
- Hall Aleksander - Charles de Gaulle, Iskry, Warszawa 2002.
- Horney Karen - Nowe drogi w psychoanalizie, PWN, Warszawa 1987.
- Jeffreys Diarmuid - FBI, Wydawnictwo Zysk i S-ka, Poznań 1996.
- Kent Nicolas - Hollywood. Pieniądze, władza i kino, Graffiti, Kraków 1993.
- Kinski Klaus - Ja chcę miłości! - Da Capo, Warszawa 1992.
- Kronika filmu, Wydawnictwo Kronika, Warszawa 1995.
- Mastroianni Marcello - Pamiętam. Tak, pamiętam... Prószyński i S-ka, Warszawa 1999.
- Michalski Czesław - Gwiazdy ekranu, KAW, Warszawa 1976.
- Michalski Czesław - Pitawał filmowy, KAW, Warszawa 1981.

Pasolini: tak pięknie jest śnić. Pod redakcją Andrzeja Pitrusa. Rabid 2002.

Pastusiak Longin - Ronald Reagan, KAW, Warszawa 1988.

Philippe Anne - Chwila westchnienia, KiW, Warszawa 1968.

Philippe Gerard - Wspomnienia zebrane przez Anne Philippe, WAiF, Warszawa 1973.

Pitera Zbigniew - Diabeł jest kobietą, WAiF, Warszawa 1989.

Pitera Zbigniew - Leksykon reżyserów filmowych, WAiF, Warszawa 1978.

Pitera Zbigniew - Miłe kina początki, WAiF, Warszawa 1979.

Plaźewski Jerzy - Historia filmu, Ossolineum, Wrocław - Warszawa - Kraków 1995.

Plaźewski Jerzy - Historia filmu francuskiego, Editions Spotkania, Warszawa 1989.

Polański Roman - Roman, Wydawnictwo Polonia, Warszawa 1992.

Robinson Jeffrey - Brigitte Bardot, Amber, Warszawa 1995.

Roman Andrzej i Słodowski Jan - Gwiazdy światowego kina. Leksykon, Editions Spotkania, Warszawa.

Thompson Douglas - Ludzie Hollywood, Alfa, Warszawa 1999.

Toeplitz Krzysztof Teodor - Kino dla wszystkich, Iskry, Warszawa 1964.

Toeplitz Krzysztof Teodor - Sensacje filmowe, KAW, Warszawa 1979.

Speriglio Milo - Marilyn Monroe - morderstwo zatuszowane, KAW, Szczecin 1987.

Ponadto wykorzystano informacje m. in. z następujących dzienników i czasopism: *Cinema*, *Ecran*, *Films and Filming*, *Films in Review*, *Observer*, *The Sunday Times*, *Ekran*, *Film*, *Film na świecie*, *Filmowy Serwis Prasowy*, *Forum*, *Kino*, *Kultura Filmowa*, *Kwartalnik Filmowy*, *Lord*, *Panorama*, *Polityka*, *Przekrój*, *Gazeta Wyborcza*, *Rzeczpospolita*, *Super Express*, *Trybuna*, *Trybuna Ludu*, *Tygodnik Powszechny*.

Jan Kochańczyk (ur. 1950)

Dziennikarz. Absolwent Uniwersytetu Śląskiego (polonistyka).

Od roku 1975 – redaktor ogólnopolskiej gazety „Sport” (Katowice).

Droga zawodowa: od korektora do zastępcy sekretarza redakcji, kierownika działu publicystyki i szefa redakcji dodatków kolorowych.

Publikacje dotyczące głównie sportów lotniczych, lekkoatletyki, pływania i problemów ruchu olimpijskiego.

Nagrody dziennikarskie i literackie – między innymi „Grand Prix” prezesa koncernu prasowego RSW (Warszawa) za cykl publikacji dotyczących sportu zawodowego w krajach socjalistycznych (1989). Polskie opinie i dyskusje odbiły się wtedy echem także w Związku Radzieckim (epoka pieriestrojki Gorbaczowa) i przyspieszyły reformy ruchu olimpijskiego po naradzie na Kubie.

Nagrody w konkursach na artykuły i opowiadania sportowe.

Od 1991 roku – zastępca redaktora naczelnego tygodnika filmowego „Ekran”, przeniesionego w tym czasie z Warszawy do Katowic (Grupa „Fibak – Noma – Press”).

Od 1994 – zastępca redaktora naczelnego tygodnika „Panorama”. Współpraca z katowickimi redakcjami „Dziennika Śląskiego”, „Wieczoru”, „Integracji Europejskiej” i in.

Wydania książkowe – m. in. „Filmowe skandale i skandaliści” („Twój Styl”, 2005) oraz „Ścigany Roman Polański” (część biograficzna).